

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-16>

УДК 658.012

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

STRATEGIC PLANNING OF ENTERPRISE ACTIVITIES

Носань Наталія Сергіївнадоктор економічних наук, професор,
Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4005-8333>**Якименко Тимур В'ячеславович**студент,
Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6648-528X>**Панченко Руслан Васильович**студент,
Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3529-1346>**Nosan Natalia, Yakymenko Timur, Panchenko Ruslan**

Cherkasy National University named after B. Khmelnytskyi

У статті проведено ретельний аналіз, систематизація та вивчення понять, принципів та методології стратегічного планування з метою розкриття його ролі в сучасному бізнес-середовищі. Стаття спрямована на розгляд актуальних аспектів стратегічного планування, включаючи його вплив на ефективність управління підприємством. Проаналізовано ключові принципи стратегічного планування, серед них: орієнтація на довгострокові цілі; аналіз середовища; визначення стратегії; комунікація та залучення всіх зацікавлених сторін; моніторинг і оцінка; гнучкість та адаптація. Визначено, що ці принципи допомагають організаціям розробляти та впроваджувати стратегії, які відповідають їх потребам, довгостроковим цілям та змінам у зовнішньому середовищі. Доведено, що основна мета стратегічного планування – створення стратегії, яка буде сприяти успішному розвитку та досягненню конкурентних переваг.

Ключові слова: стратегія, планування, розвиток, бізнес-середовище, підприємство.

Strategic planning of the enterprise remains an extremely relevant topic in the modern business environment. This practice is critical to the success of businesses in a world where change has become the norm. Globalization and market competition require companies to constantly analyze and update their strategies. Businesses must be ready to respond to rapid changes in technology and consumer demands. Strategic planning helps businesses adapt to these changes and find new opportunities for development. It is also important to ensure sustainable management of resources, including finance, human resources and physical assets. The article carries out a thorough analysis, systematization and study of the concepts, principles and methodology of strategic planning in order to reveal its role in the modern business environment. The article is aimed at considering the current aspects of strategic planning, including its impact on the effectiveness of enterprise management. The article carries out a thorough analysis, systematization and study of the concepts, principles and methodology of strategic planning in order to reveal its role in the modern business environment. The article is aimed at considering the current aspects of strategic planning, including its impact on the effectiveness of enterprise management. The key principles of strategic planning are analyzed, among them: orientation to long-term goals; environment analysis; definition of strategy; communication and involvement of all interested parties; monitoring and evaluation; flexibility and adaptation. It is determined that these principles help organizations develop and implement strategies that meet their needs, long-term goals, and changes in the external environment. It has been proven that the main goal of strategic planning is to create a strategy that will contribute to successful development and the achievement of competitive advantages. It was determined that strategic planning is an important tool for achieving sustainable development and competitiveness of the enterprise in the modern business environment.

Keywords: strategy, planning, development, business environment, enterprise.

Постановка проблеми. Стратегічне планування діяльності підприємства залишається надзвичайно актуальною темою в сучасному бізнес-середовищі. Ця практика вирішальна для успіху підприємств у світі, де зміни стали нормою. Глобалізація та ринкова конкуренція вимагають від компаній постійного аналізу та оновлення їх стратегій. Підприємства повинні бути готові до реагування на стрімкі зміни в технологіях і вимогах споживачів. Стратегічне планування допомагає підприємствам адаптуватися до цих змін і знаходити нові можливості для розвитку. Воно також важливе для забезпечення сталого управління ресурсами, що включають фінанси, людські ресурси та матеріальні активи.

Стратегічне планування допомагає підприємствам зберігати свою конкурентну перевагу, ідентифікувати нові ринкові можливості та ефективно використовувати свої ресурси. Воно також сприяє покращенню внутрішньої координації та структуруванню діяльності підприємства. Фінансовий успіх підприємства часто пов'язаний з його стратегічним плануванням. Добре розроблена стратегія допомагає визначити цілі та пріоритети, збільшити прибуток і підвищити ринкову цінність підприємства. Крім того, стратегічне планування допомагає підготуватися до можливих кризових ситуацій і розробити стратегії виходу з них.

Отже, в сучасних умовах, де бізнес-середовище постійно змінюється і вимагає адаптації, стратегічне планування залишається невід'ємною частиною успішного управління підприємством. Це інструмент, який дозволяє підприємствам не лише виживати на ринку, але і розвиватися, досягати нових вершин і забезпечувати сталу конкурентоспроможність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Багато українських науковців досліджували питання щодо стратегічного планування на підприємстві, а саме: В. Мироненко є відомим українським науковцем у галузі стратегічного управління та стратегічного планування. О. Гнідаш спеціалізується на стратегічному плануванні у сфері управління. С. Панченко проводив дослідження з питань стратегічного планування та управління на підприємствах. О. Дмитрієв вивчав питання стратегічного управління та планування на підприємствах, зокрема, оцінку ефективності інвестиційних проектів. Це лише декілька прикладів українських науковців, які досліджували тему стратегічного планування діяльності підприємств. Україна має багато талановитих дослідників у галузі управління та стратегічного плану-

вання, і їх робота важлива для розвитку бізнесу в країні.

Формування цілей статті. Мета наукової статті полягає в ретельному аналізі, систематизації та вивченні понять, принципів та методології стратегічного планування з метою розкриття його ролі в сучасному бізнес-середовищі. Стаття спрямована на розгляд актуальних аспектів стратегічного планування, включаючи його вплив на ефективність управління підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічне планування – це важлива практика у сфері управління і бізнесу, і визначення цього поняття може варіюватися в залежності від джерела та контексту [1]. Наведемо декілька різних визначень стратегічного планування:

1. Класичне визначення: стратегічне планування – це процес розробки і виконання стратегії, яка допомагає організації досягати своїх довгострокових цілей і місії. Цей процес включає в себе аналіз зовнішнього середовища, внутрішніх ресурсів та управлінських рішень для планування курсу дій [2].

2. Визначення з акцентом на стратегічному управлінні: стратегічне планування – це систематичний підхід до визначення, розробки та виконання стратегії організації з метою досягнення її стратегічних цілей та завдань. Воно включає в себе оцінку ризиків, прийняття стратегічних рішень і контроль за їх реалізацією [3].

3. Визначення з акцентом на довгостроковому плануванні: стратегічне планування – це процес розробки плану дій на довгострокову перспективу (зазвичай від 3 до 5 років і більше), з визначенням стратегічних цільових завдань і підходів для їх досягнення [3].

4. Визначення з акцентом на конкурентному середовищі: стратегічне планування – це процес адаптації організації до змін в конкурентному середовищі шляхом розробки стратегій, які допомагають зберігати або покращувати конкурентну перевагу [4].

5. Визначення з акцентом на важливості спільної цілі і комунікації: стратегічне планування – це процес, що передбачає розробку спільної цілі організації, визначення загальних цілей та стратегій, і активну комунікацію зі всіма учасниками для досягнення спільних цілей [5].

Загалом, стратегічне планування – це комплексний процес, який включає в себе різні аспекти, такі як аналіз, планування, рішення та реалізацію, і його визначення може коли-

ватися в залежності від підходу та контексту, в якому воно застосовується.

Стратегічне планування – це складний процес, який включає в себе ряд принципів, що допомагають організаціям розробляти та впроваджувати ефективні стратегії для досягнення своїх довгострокових цілей. Проаналізуємо декілька ключових принципів стратегічного планування (рис. 1) [3]:

1. Орієнтація на довгострокові цілі: стратегічне планування фокусується на досягненні довгострокових цілей та завдань організації. Відзначення чітких, конкретних і вимірюваних цілей є важливою основою стратегічного процесу.

2. Аналіз середовища: принцип стратегічного аналізу передбачає дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища організації. Зовнішній аналіз включає в себе вивчення ринкових тенденцій, конкуренції та можливих загроз. Внутрішній аналіз

оцінює ресурси, можливості та обмеження організації.

3. Визначення стратегії: на основі результатів аналізу розробляється стратегія, яка визначає шляхи досягнення поставлених цілей. Стратегія повинна враховувати сильні та слабкі сторони організації, а також можливості та загрози зовнішнього середовища.

4. Комунікація та залучення всіх зацікавлених сторін: успішне стратегічне планування вимагає активної комунікації та взаємодії з усіма зацікавленими сторонами організації, включаючи керівництво, співробітників і клієнтів. Залучення всіх сторін може покращити прийняття рішень та впровадження стратегії.

5. Моніторинг і оцінка: даний принцип наголошує на важливості постійного моніторингу та оцінки реалізації стратегії. Підприємство повинно встановити метрики, які дозволять визначити, наскільки успішно вико-

Рис. 1. Принципи стратегічного планування діяльністю підприємства

Джерело: складено автором за [3]

нуються стратегічні цілі, і готовність до корекції, якщо це необхідно.

6. Гнучкість та адаптація: сучасне стратегічне планування також вимагає гнучкості та здатності адаптації до змін. Організації повинні бути готові змінювати свої стратегії, якщо змінюються умови або цілі.

Загалом, ці принципи допомагають організаціям розробляти та впроваджувати стратегії, які відповідають їх потребам, довгостроковим цілям та змінам у зовнішньому середовищі. Основна мета стратегічного планування – створення стратегії, яка буде сприяти успішному розвитку та досягненню конкурентних переваг [3].

Методологія стратегічного планування – це система кроків та підходів, які організація використовує для розробки та впровадження своєї стратегії. Цей процес включає аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, визначення місії та цілей, розробку стратегії, планування дійових заходів, реалізацію стратегії, моніторинг і оцінку її виконання, а також можливу корекцію. Важливо враховувати, що методологія стратегічного планування може бути призначена для адаптації під конкретні потреби та типи організацій, але загальні етапи залишаються однаковими. Такий процес допомагає організаціям визначити свої цілі, розробити стратегію для їх досягнення та забезпечити ефективне впровадження та контроль цієї стратегії [5].

Стратегічне планування має значний вплив на ефективність управління підприємством. Наведемо деякі способи, якими воно впливає на цю ефективність [4]:

1. Цільове спрямування. Стратегічне планування допомагає підприємству визначити чіткі цілі та шляхи їх досягнення. Це створює зрозумілість та спільну мету для всіх внутрішніх стейкхолдерів, що полегшує управління та мотивацію співробітників.

2. Оптимізація ресурсів. Стратегічне планування дозволяє ретельно розглядати наявні ресурси і визначати їх оптимальне використання. Це допомагає підприємству мінімізувати зайві витрати і спрямовувати ресурси на пріоритетні ініціативи.

3. Визначення пріоритетів. Стратегічне планування допомагає ідентифікувати найважливіші завдання і проекти для досягнення стратегічних цілей. Це робить можливим фокусування зусиль та ресурсів на найважливіших завданнях.

4. Адаптація до змін. В сучасному динамічному середовищі стратегічне планування допомагає підприємству бути готовим до змін. При розробці стратегії враховується аналіз ризиків та можливостей, що допомагає підприємству швидко реагувати на зміни в економіці та ринку.

5. Залучення зацікавлених сторін. Стратегічне планування зазвичай передбачає активну комунікацію зі всіма стейкхолдерами підприємства. Це допомагає створити спільну ціль та залучити всіх до виконання стратегії, що сприяє покращенню управління.

6. Моніторинг та оцінка. Стратегічне планування включає систематичний моніторинг виконання стратегії та оцінку її ефективності. Це дозволяє реагувати на відхилення вчасно і вносити корекції, якщо це необхідно.

В цілому, стратегічне планування допомагає підприємству створювати чіткі цілі, ефективно використовувати ресурси, адаптуватися до змін та досягати сталого успіху в управлінні та досягненні стратегічних цілей.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Стратегічне планування діяльності підприємства є ключовим аспектом успішного управління в сучасних умовах. Підсумовуючи, можна зробити такі загальні висновки. Стратегічне планування є процесом розробки довгострокових цілей та стратегій для досягнення успішного функціонування підприємства в майбутньому. Важливість стратегічного планування полягає в тому, що воно допомагає підприємству визначити свою конкурентну перевагу, спрямовану на досягнення успіху на ринку та уникнення можливих загроз.

Процес стратегічного планування включає в себе аналіз зовнішнього середовища, внутрішніх ресурсів, визначення стратегічних цілей та розробку конкретних дій для їх досягнення. Стратегічне планування допомагає підприємствам адаптуватися до змін в ринкових умовах, покращити ефективність внутрішнього управління та підвищити загальну продуктивність. Успішне стратегічне планування вимагає відкритості до інновацій та гнучкості в реагуванні на зміни, а також внутрішнього співробітництва та відповідальності на всіх рівнях організації.

Загалом, стратегічне планування є важливим інструментом для досягнення стійкого розвитку та конкурентоспроможності підприємства в сучасному бізнес-середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білоус С. П., Северинчук А. А. Поняття та значення стратегічного планування на підприємстві. *Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2019»*. XXI Всеукраїнська наукова конференція молодих учених. 2019. С. 254–255.
2. Вергал К. Ю. Теоретичні аспекти стратегічного управління підприємством в умовах інтеграції. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2018. № 3. С. 33–40.
3. Петрук Ю. В., Артеменко Л. П. Особливості стратегічного планування підприємства в умовах кризи. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. № 22. 2022. С. 72–78.
4. Протасова Л. В. Стратегічне планування розвитку підприємства: особливості оцінки та інтеграції. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2015. № 3. С. 101–105.
5. Гарнага В. В. Стратегічне планування як основа розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_11_67

REFERENCES:

1. Bilous S. P., Severynchuk A. A. (2019) Ponyattya ta znachennya stratehichnoho planuvannya na pidpryyemstvi [The concept and significance of strategic planning at the enterprise]. *Aktualni problemy pryrodnychyykh i humanitarnyykh nauk u doslidzhennyakh molodykh uchenykh «Rodzynka – 2019»*. XXI Vseukrayinska naukova konferentsiya molodykh uchenykh, pp. 254–255.
2. Verhal K. Yu. (2018) Teoretychni aspekty stratehichnoho upravlinnya pidpryyemstvom v umovakh intehtratsiyi [Theoretical aspects of strategic enterprise management in the conditions of integration]. *Naukovyy visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 3, pp. 33–40.
3. Petruk Yu. V., Artemenko L. P. (2022) Osoblyvosti stratehichnoho planuvannya pidpryyemstva v umovakh kryzy [Peculiarities of strategic planning of an enterprise in crisis conditions]. *Ekonomichnyy visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrayiny «Kyyivskyy politekhnichnyy instytut»*, no. 22, pp. 72–78.
4. Protasova L. V. (2015). Stratehichne planuvannya rozvytku pidpryyemstva: osoblyvosti otsinky ta intehtratsiyi [Strategic planning of enterprise development: features of assessment and integration]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 3, pp. 101–105.
5. Harnaha V. V. (2016) Stratehichne planuvannya yak osnova rozvytku pidpryyemstva [Strategic planning as a basis for enterprise development]. *Efektivna ekonomika*. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_11_67 (accessed August 20, 2023).